

Шеленкова Наталія Леонідівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
м. Умань

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Процес індивідуального розвитку особистості характеризується складною будовою, внутрішніми протиріччями та багатофакторною зумовленістю. Він має на меті сформувати особистість як індивіда, як суб'єкта діяльності й індивідуальності.

Так як питання про розвиток професійно важливих якостей особистості торкається загальної проблеми її життєвого становлення, то вважаємо за необхідне дослідити, які ж основні вимоги ставляться до професійно важливих якостей особистості саме практичного психолога як людини, що впливає на процес розвитку особистості.

Питання підвищення ефективності праці практичного психолога безпосередньо пов'язане не тільки з якістю вузівської підготовки, системою безпосередньої освіти й умовами праці, а й з проблемою відбору кандидатів для підготовки до діяльності в практичній психології. Підходи до вирішення цього питання досить різні – від відбору за мінімумом значущих характеристик, до складання досить складних списків професійно важливих якостей [1, с.73].

У психологічній науці під професійно важливими якістьми розуміються окремі динамічні риси особистості, окремі психічні або психомоторні якості. В їх системному описі часто враховуються й фізичні якості, що відповідають вимогам певної професії до особистості [2, с.157]

Однією з вимог до професійних якостей практичного психолога є наявність відповідного рівня його комунікативної компетентності. Річ у тім, що професія практичного психолога відноситься до соціономічних видів праці, де спілкування, що супроводжує трудову діяльність, є професійно значущим.

Особистість практичного психолога характеризується також гуманістичною спрямованістю, яка виявляється у доброзичливості, витримці, чуйності, щирості, дружності, відвертості, оптимізмі у ставленні до дітей і дорослих. Також для такої особистості повинна бути характерна й специфічна професійна спрямованість – інтерес до людини, її внутрішнього світу як предмета пізнання та перетворення. Психолог не повинен мати стереотипів у системі міжособистісних стосунків. Це людина, яка позитивно сприймає себе та інших, спокійна, впевнена у своїх гуманістичних прагненнях.

Діяльність практичного психолога висуває високі вимоги до сприйняття та уваги людини. Тобто, висококваліфікований психолог повинен володіти вмінням добувати різнобічну та глибоку інформацію про психологічні якості особистості за досить короткий період безпосереднього контакту з нею [3, с. 140].

Також практичному психологу повинні бути притаманні естетичні (акуратність, охайність) та інтелектуальні риси (ерудованість, спостережливість, здатність до творчої діяльності).

Для практичного психолога велике значення має властивість емпатії як афективного явища, суть якого полягає у проникненні в афективні орієнтації іншої людини, у співчутті переживанням цієї людини, у здатності прилучитися до її емоційного життя, розділити її емоційний стан. Для високоемпатійних людей характерні м'якість, комунікабельність, емоційність, а для низькоемпатійних – замкнутість, непривітність [4].

Необхідно наголосити на особливій ролі в діяльності практичного психолога рефлексії, тобто усвідомлення суб'єктом того, як він сприймається й оцінюється іншими людьми, партнерами у спілкуванні.

Велике значення мають емоційно-вольові властивості. Володіння собою, ініціативність, сміливість у спілкуванні та інші якості мають суттєвий вплив на успішність роботи в конфліктних ситуаціях, а також у повсякденній професійній діяльності практичного психолога.

Ще однією з вимог до особистості психолога є те, що він повинен нести особисту відповідальність за свої судження, оцінки, рекомендації та вчинки.

Підсумовуючи зазначене вище, ми можемо виділити такі основні професійно важливі якості практичного психолога, як комунікативність, гуманістична та професійна спрямованість, емпатія, рефлексія. Також практичний психолог має мати розвинуті естетичні риси, емоційно-вольові якості та бути високоерудованою людиною.

Як бачимо, вимоги до професійно важливих якостей практичного психолога не тільки досить високі, але й здебільшого не зовсім систематизовані. Ми зробили спробу сформулювати основні вимоги саме до тих особистісних якостей практичних психологів, які безпосередньо впливають на ефективність їхньої діяльності. Ці вимоги ми сформулювали після аналізу психологічного змісту професійних задач психологів, огляду психологічної літератури з окресленої проблеми, спостережень за діяльністю практичних психологів.

Отже, вивчення особливостей професійно важливих якостей, що розкривають функціонування психолога в процесі професійної діяльності є соціально і науково важливими та значущими. Це дає можливість організації психологічного супроводу особистості студента на різних етапах навчання, який направлений на підтримку стійкості вибору та відношення до професійної діяльності, її успішності.

Список використаних джерел:

1. Бачманова Н.В., Стафурина Н.А. К вопросу о профессиональных способностях психолога // Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. Вып.5. – С.72-77.
2. Мартинюк І.А. Концептуальна модель професійно важливих якостей психолога початкової школи // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка. – Т.IV, ч.7. – К., 2002. – С. 157 – 161.
- 3.Тренина И.Л. Эволюция учебных стилей в процессе профессионального самоопределения // Журнал практикующего психолога. Вып.7.2001. – С.138-152.
4. Як вибрати професію? [Режим доступу]. – URL : <http://www.npblog.com.ua/index.php/lyudina/jak-vibrati-profesiju.html>